

СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА КОНВЕНЦИОНАЛНИ И ОПТИМАЛНИ МЕТОДИ ЗА ДЕТАИЛНО КОНСТРУИРАНЕ НА ЛЕКИ САМОЛЕТИ

Александър Мариносян, Християн Панайотов

В този доклад се разглеждат предимствата и недостатъците на 3 различни подхода в конструирането на части за леки самолети. Това е направено посредством използването на подходите за решаване на едно и също задание и анализирането на резултатите по метода на крайните елементи. За задачата на сравнението е използвана шарнирна конзола, подобна на долната шарнирна конзола ("A" frame) на вертикалното кормило на лек самолет М-540 (Фиг.1).

Фиг.1 Примерна конзола - долния шарнир на вертикалното кормило на самолет М-540.

1. ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА КОНСТРУИРАНЕ

1.1 Конвенционален.

Основана се на натрупаните знания от опитните конструктори и работи на принципа „опит/грешка“. Конструкторските организации систематизират тези знания във фирмени наръчници за конструиране. Там са дадени допустими стойности и насоки за конструиране на различни части като фитинги, рамки, ребра и т.н. В процеса на разработка често се налага предлаганите конструкции да бъдат „ръчно“ анализирани якостно с прости изчисления [3].

1.2 Топологична оптимизация.

Целта на този процес е да бъде намерена оптималната конфигурация на товаро-носещата материя в определен регион. Той може да бъде разделен на две части - формулиране на оптимизационната задача и изпълнение на оптимизационния алгоритъм, който предлага кои воксели материал да бъдат премахнати. В задачата трябва да има дефинирани гранични условия - приложени товари, вид на захващането в опорите и критерий за оптималност. За практическите приложения в конструирането целта е постигането на минимална маса на конструкцията при дадена коравина [1].

1.3 Морфогенеза.

Вид топологична оптимизация при който алгоритъмът е способен да изгражда структура като предлага добавянето на материал в областта на конструиране [2].

2. ГЕНЕРИРАНЕ НА ЧАСТИТЕ

Избор на материал - изотропна алуминиева сплав, с модул на Юнг $7e+010N/m^2$, Коефициент на Поасон 0.346, Плътност $2710kg/m^3$, Коефициент на топлинно разширение. $2.36e-005/Kdeg$, Граница на провлачване $9.5e+007N/m^2$. Това е проста сплав и изборът е продиктуван от желанието за равни условия, тоест възможността да бъдат произведени детайли със сложна форма чрез адитивни методи (3Д принтиране). Гранични условия - един разчетен случай разглеждан с две едновременно действащи сили в отвора на шарнира. Едната сила от 1800 N, в равнината на фитинга, перпендикулярна на посоката на полета, и една от 180N, в равнината на фитинга успоредна на посоката на полета.

2.1 "Конвенционалната" част

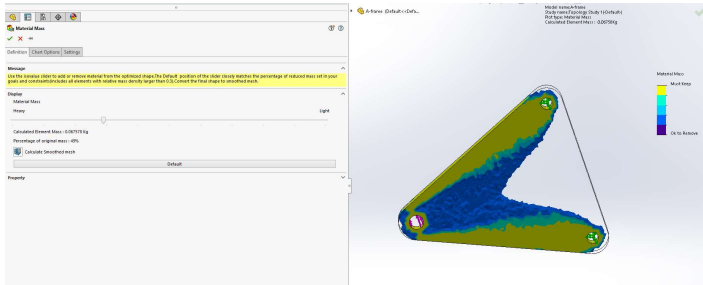
Конструирана с евристичен подход и моделирана с CATIA V5 CAD софтуер на Dassault Systemes. Логиката на този дизайн е прътоподобна структура за директно предаване на усилията от отвора на шарнира към отворите за монтаж. В нея има също и стабилизираща връзка между прътовете, от където идва и името "A"frame. Частта има допустима дебелина 8mm и предвиденият метод на производство е чрез изрязване с водна струя от сурова плоча със същата дебелина.

Фиг.2 A frame генерирана с конвенционален подход.

2.2 Топологична оптимизация

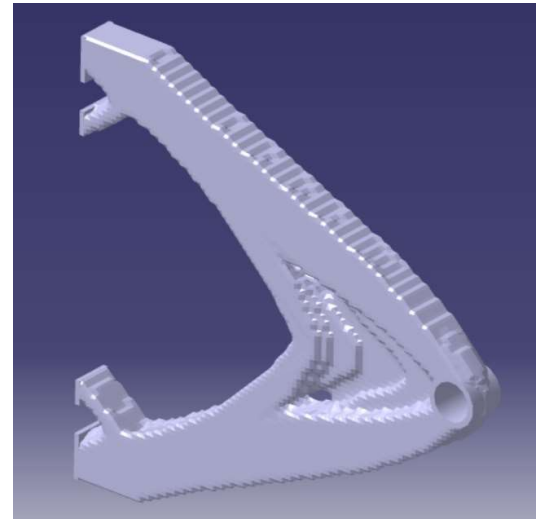
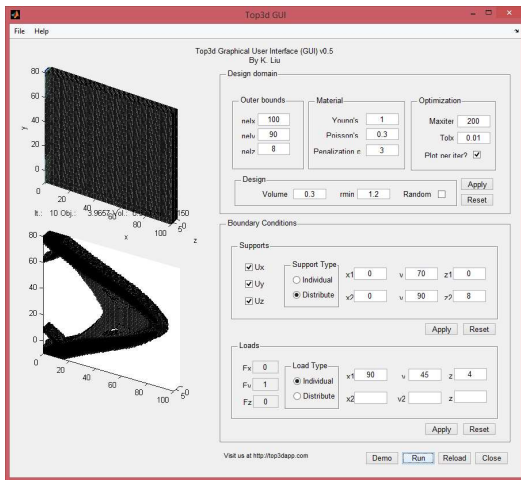
Използван е оптимизационния модул на софтуерния продукт Solid Works на Dassault Systemes. Избраната цел на оптимизацията е минимизиране на масата с ограничение по деформация (преместване). Това ограничение е формулирано като отношение между преместването на конструираната част и част с максимална коравина (голяма колкото цялата област на конструиране).

Фиг.3 Топологично оптимизирана конзола, генерирана в SW

2.3 Морфогенеза

Използван е "Top 3D" MATLAB код от K. Liu. Този код използва последователно квадратично програмиране, метод на подвижна асимптота и критерии за оптималност за решаването на задачите по топологична оптимизация с минимално съответствие [4].

Фиг.4 Морфогенерирана конзола с Top3D MATLAB оптимизатор.

3. Данни от анализа с крайни елементи

Всички генерирани части са анализирани чисто теоретично в модула *Generative Part Structural Analysis* на софтуера CATIA.

3.1 Резултати от конвенционалния метод.

Енергия на деформацията: 3.666e-002 J

Компонент	Приложени сили	Реакции	Остатъчни	Относителна грешка
Fx (N)	1.8004e+003	1.8004e+003	1.3620e-010	7.8661e-013
Fy (N)	0.0000e+000	-2.0633e-011	2.0633e-011	1.1917e-013
Fz (N)	1.7626e+002	1.7626e+002	1.9611e-012	1.1326e-014
Mx (Nxm)	-7.0602e-001	7.0602e-001	5.8065e-014	3.7680e-015
My (Nxm)	-2.0287e-008	2.0290e-008	2.9129e-012	1.8902e-013
Mz (Nxm)	7.1931e+000	7.1931e+000	6.5636e-013	4.2594e-014

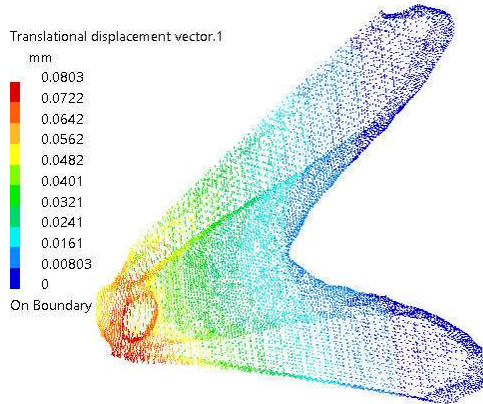
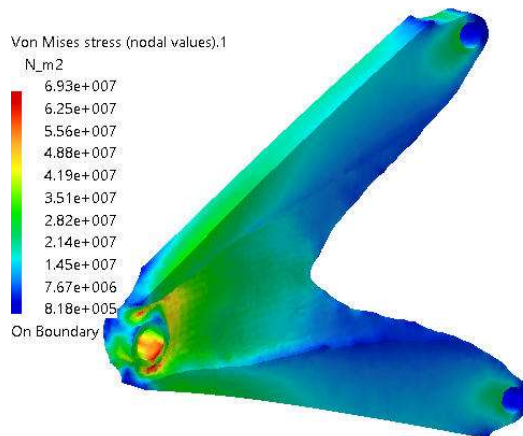
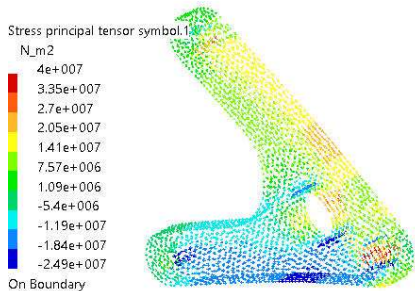
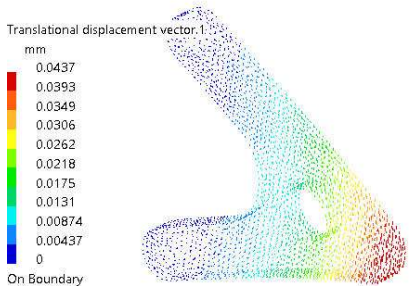
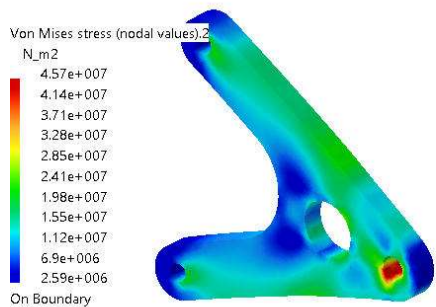
Таблица 1. Конвенционална част

3.2 Данни за SW топологично оптимизирана A frame .

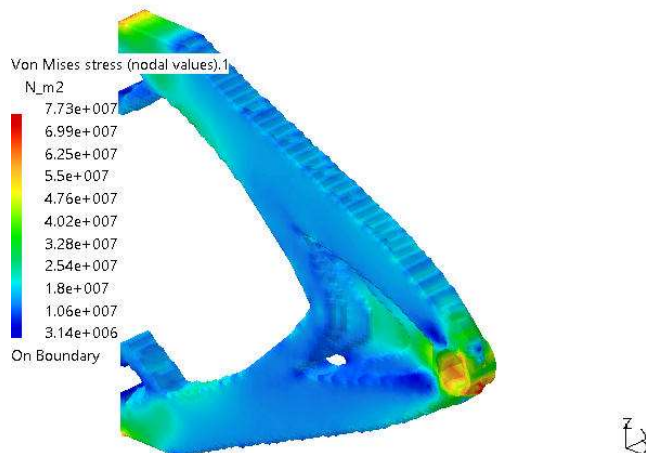
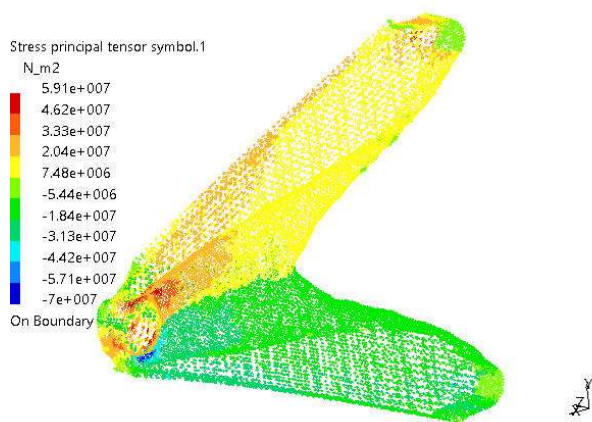
Енергия на деформацията: 5.561e-002 J

Компонент	Приложени сили	Реакции	Остатъци	Относителна грешка
Fx (N)	1.8174e+002	1.8174e+002	6.9633e-011	4.0817e-013
Fy (N)	-1.7998e+003	1.7998e+003	7.5033e-012	4.3983e-014
Fz (N)	0.0000e+000	-2.6525e-011	2.6525e-011	1.5548e-013
Mx (Nxm)	-3.6854e-003	3.6854e-003	3.0039e-012	2.1386e-013
My (Nxm)	1.3526e-002	-1.3526e-002	9.8103e-013	6.9843e-014
Mz (Nxm)	-1.3643e+002	1.3643e+002	2.1600e-012	1.5378e-013

Таблица 2. SW топологично оптимизирана част

Фиг. 5 МКЕ графики на конвенционална част

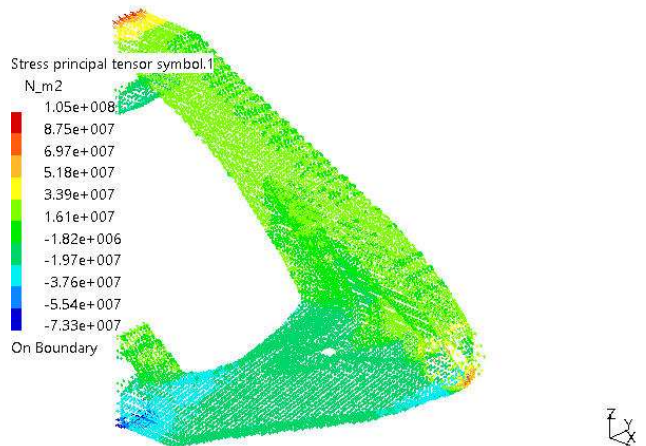
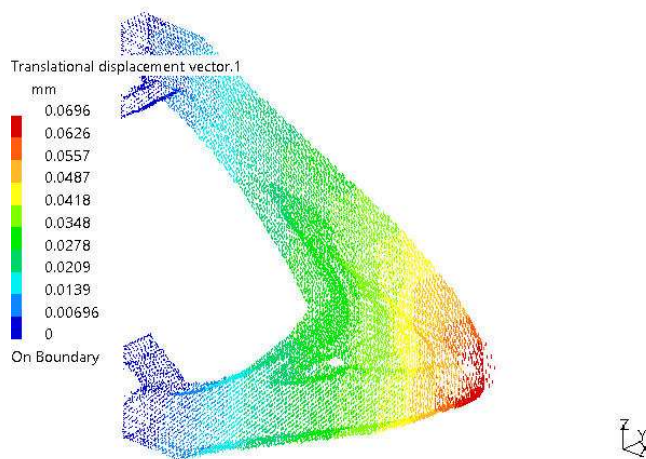
Фиг. 6 МКЕ графики на SW топологично оптимизирана част.

3.3 Top 3D оптимизирана част в MATLAB.

Енергия на деформацията: 5.830e-002 J

Компонент	Приложени сили	Реакции	Остатъци	Относителна грешка
Fx (N)	1.7853e+002	1.7853e+002	4.8283e-009	2.2053e-011
Fy (N)	0.0000e+000	-2.7898e-009	2.7898e-009	1.2742e-011
Fz (N)	-1.8001e+003	1.8001e+003	2.4457e-008	1.1170e-010
Mx (Nxm)	-7.1826e+000	7.1826e+000	2.4357e-010	1.1969e-011
My (Nxm)	1.6588e+002	1.6588e+002	7.5764e-010	3.7231e-011
Mz (Nxm)	-7.1726e-001	7.1726e-001	1.6667e-010	8.1904e-012

Таблица 1. Морфогенеза

Фиг. 7 МКЕ графики на top3d генерираната част.

4. Заключение

Конвенционално конструираната конзола има маса 77 грама и пиково напрежение по фон Мизес 46 МПа. Топологично оптимизираната част има маса 69 грама, или 10% намаление в сравнение с конвенционалната и пиково напрежение по фон Мизес 70 МПа. Масата на морфогенерираната част е 57 грама, или 26%

намаление в сравнение с конвенционалната, с пиково напрежение по фон Мизес 78 МРа. Следва да се отбележи, че конвенционално конструираната A frame има най-висока коравина от всички.

Намалената маса, разбира се дава важно предимство на оптимизационно базираните методи. Те могат да осигурят по-леки авиационни конструкции, водещи до значителни икономии на гориво по време на жизнения цикъл на летателните апарати. Увеличените напрежения от друга страна може да означават по-кратък живот и намалена толерантност към повреди. Може да се предпочита използването на оптимизационно базираните методи за места с намалени изисквания към умора и такива с множество пътеки на пренасяне на усилията, съответно с осигурени адекватни периодични инспекции. Друго съображение относно оптимизираните част е сложността, която може да увеличи значително цената на производство.

5. Бъдеща работа.

Значимостта на теоретичните резултати трябва да бъде проверена на практика чрез натурални изпитвания. Авторите възнамеряват да опитни образци от детайлите и да проведат серия от реални якостни изпитвания.

Авторите биха желали да благодарят на Научно Изследователския Сектор на Технически Университет София за подпомагането на тяхната работа по договор №182PD0006-24.

6. Референции

- 1 Bendsøe MP, Sigmund O (2003) Topology optimization: theory, method and applications. Springer
- 2 Programmable Architectures That Are Complex and Self-Organized: From Morphogenesis to Engineering, René Doursat
- 3 Giga-voxel computational morphogenesis for structural design, Niels Aage, Erik Andreassen, Boyan S. Lazarov & Ole Sigmund
- 4 An efficient 3D topology optimization code written in Matlab
Kai Liu · Andres Tovar